

ΤΑΚΗΣ
ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΜΕΙΣ ΟΙ
ΕΞΟΦΡΕΝΙΚΟΤΕΡΟΙ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΘ

ΤΟΝ
ΠΑΛΑΒΟΝ
ΤΗΣ ΤΗΣ

Α. ΣΤΟΝ ΜΥΧΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΤΗΣ ΣΑΛΑΜΙΝΑΣ

I.

8 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1910

Ο ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΗΣΕ την Πέμπτη 8 Απριλίου του 1910 στα νερά του Σκαραμαγκά, στον μυχό της θάλασσας της Σαλαμίνας. Ήταν μια μέρα βροχερή. Ανοιξιάτικο ψιλόβροχο στην Αττική. Φαντάζεσαι τον ορίζοντα μουντό, μπουκωμένο στα σύννεφα, την υγρασία να κεντρίζει τη σάρκα, να μαγκώνει τις κλειδώσεις. Όμως ο σαραντάρης Περικλής ξέρει να αναμετρηθεί μαζί της.

Είχε ναυλώσει τον αμαξά του για να τον οδηγήσει από την Αθήνα ως εκεί. Γνωρίζονταν. Του ζήτησε να τον αφήσει μόνον με ένα από τα δύο άλογά του, με το οποίο επίσης γνωριζόταν. Τον διαβεβαίωσε ότι το ζωντανό δεν θα πάθαινε τίποτε. Ο αμαξάς είχε εμπιστοσύνη στον «κύριο Περικλή», τον καλοντυμένο και ευγενικό. Μπορεί στο βάθος του μυαλού του να αισθανόταν κάπως άβολα, ένα

προαίσθημα σκοτεινό, προαίσθημα όμως, τίποτε συγκεκριμένο. Προσπαθούσε να το απωθήσει.

Φεύγει και τον αφήνει μόνον με το άλογο σε μια αυτοσχέδια καλύβα στην παραλία του Σκαραμαγκά. Ένα κατάλυμα που τους προστατεύει απ' το ενοχλητικό φιλόβροχο. Ο «κύριος Περικλής» ως εκείνη τη στιγμή έμοιαζε αποφασισμένος. Όταν όμως μένει μόνος, πάει πέρα δώθε μες στην καλύβα, η οποία, εννοείται, δεν χωράει τη νευρική του. Ανυπόμονος; Πάντα ήταν ανυπόμονος. Έχει αγγίξει τα όρια της ανυπομονησίας του; Το θρόισμα του φιλόβροχου συνεχίζει. Κρυώνει. Η σκέψη του κρύου θαλασσινού νερού τού φέρνει ρίγη. Βγαίνει από την καλύβα. Το μολυβένιο φως της συννεφιάς. Μόνον στο βάθος, προς τον Κορινθιακό, ένα κενό που απελευθερώνει τη δύναμη του ήλιου. «Το φως δεν είναι μακριά. Θα πάω να το συναντήσω. Τη ζωή τη λένε ζωή, κι ας σου ανοίγει τον δρόμο για τον θάνατο». Στο μικρό σακίδιο τον περιμένει το εργαλείο του θανάτου. Ένα περίστροφο. Το ενθύμιο που του άφησε η Σοφία πριν φύγει για το Μόναχο. Σαν να του έδειχνε τον δρόμο που όφειλε να πάρει.

Η κομψότητα είναι η αισθητική της ψυχής, έλεγε ο Λόρδος Βύρων. Και ο Γιαννόπουλος δεν αμέλησε ποτέ τις υποχρεώσεις του απέναντί της. Φοράει περικνημίδες «αγγλικού τύπου», κατασκευασμένες στη Θεσσαλία, άσπρα γάντια γκλασέ, γιλέκο και σακάκι. Ο απαραίτητος λαιμο-

δέτης στερεωμένος με χρυσή καρφίτσα. Γεμίζει τις τσέπες του με πέτρες, για να βεβαιωθεί πως το σώμα του θα μείνει στον βυθό. Στην τσέπη του μαύρου παντελονιού του, το πορτομόνέ του έχει ένα δεκάλεπτο. Το αντίτιμο του εισιτηρίου για τον περάτη Χάροντα, που θα αναλάβει τη μεταφορά του από την Αχερουσία στα Ηλύσια Πεδία. Δεν έχει καμία αμφιβολία ότι η ψυχή του θα οδηγηθεί αυθωρεί και παραχρήμα στα Ηλύσια Πεδία. Στην άλλη τσέπη «ωρολόγιον», δώρο εκ Παρισίων, από τον φίλο του τον Κατσιμπαλλη. Οι δείκτες του δείχνουν δέκα και τριάντα λεπτά. Την τελευταία στιγμή κόβει ένα κλαδάκι πεύκου και το περνάει μέσα από το γιλέκο του. Ένα κλαδάκι απ' το πεύκο που είχε ζωγραφίσει η Σοφία στην τελευταία εκδρομή τους στον Σκαραμαγκά; Σαν να τον συντροφεύει η ίδια.

«Να πάρης ένα άτι ωραίο και κάτασπρο, χωρίς σέλα, χωρίς χάμουρα και άλλες αηδίες. Να το καβαλικεύσης γυμνός και να το πιάσης από την χαίτην του με το ένα χέρι, ενώ με το άλλο να κρατῆς υψωμένο το πιστόλι. Έχων δύο βάρη εις τα πόδια σου, να το κτυπήσης δυνατά και να μπης μαζί του με όλη την ορμή στη θάλασσα. Όταν δης ότι δεν μπορεί να προχωρήση πλέον, να γύρης τότε και να πυροβολήσης εις τον κρόταφον. Το άλογο, αφού σε ξεφορτωθή, μην ανησυχείς. Κολυμβώντας αυτό θα βγη έξω. Και ο αναβάτης του θα χαθή

μέσα στο βάθος της ωραίας μας θάλασσας χωρίς να αναφανή ποτέ!»

Εξομολόγηση του Περικλή στον φίλο του Δημήτριο Καμπούρογλου, έφορο της Εθνικής Βιβλιοθήκης, μερικές ημέρες πριν από την αυτοκτονία του.

Το άτι ήταν εξοικειωμένο με τους θαλασσινούς περιπάτους του αναβάτη του. Δεν ήταν η πρώτη φορά που βούταγαν μαζί. Το νερό ήταν κρύο ακόμη από τον χειμώνα. Όμως δεν τους εμπόδισε να προχωρήσουν προς τα βαθιά. Εκεί στο βάθος, στον ουρανό της δύσης, το φως του ήλιου ξήλωνε τη μουντάδα της συννεφιάς.

Μετά τον πυροβολισμό το σώμα του αναβάτη βυθίστηκε στα νερά. Το άλογο επέστρεψε στην ακτή, όπου το βρήκε ο αμαξάς μερικές ώρες αργότερα. Οι δείκτες του ρολογιού στην τσέπη του Περικλή έδειχναν έντεκα και τρία λεπτά.

II.

ΤΗΝ ΕΙΔΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΤΗΝ ΕΦΕΡΕ Ο ΑΜΑΞΑΣ. Άγγελος της τραγωδίας, βοσκός, φύλακας, τροφός που αναγγέλλει στους επιφανείς την ήττα του ήρωα. Χτύπησε νύχτα την πόρτα του Κατσίμπαλη, του Κρίτσα; Όπως ο Άγγελος στον *Ιππόλυτο* του Ευριπίδη:

«Ἡμεῖς μὲν ἀκτῆς κυμοδέγμονονος πέλας
Ψῆχτραισιν ἵππων ἐκτενίζομεν τρίχας κλαίοντες
Ἦλθε γάρ τις ἄγγελος λέγων
Ὡς οὐκέτ' ἐν γῆ τῆδε ἀναστρέφοι πόδα
Ἰππόλυτος, ἐκ σοῦ τλήμονας φυγὰς ἔχων».

Όσο φρόντιζε το άλογό του, εμφανίστηκε το άτι χωρίς τον αναβάτη του. Ήταν ο Άγγελος.

«Κλάψτε τον ώριο Ιππόλυτον!» θα γράψει ο Σικελιανός.

Η είδηση περνάει από στόμα σε στόμα στους κύκλους των φίλων του.

«Χάθηκε ο Περικλής».

Οι φίλοι του δεν περιμένουν τις έρευνες για να συμπεράνουν ότι ο Περικλής αυτοκτόνησε. Θα μπορούσε να έχει χαθεί στο τοπίο που τον μαγνήτιζε, να έχει απελευθερωθεί από την αθηναϊκή ζωή απλώς φεύγοντας για «κάπου αλλού», όπως συνήθιζε να πηγαίνει στο τσιφλίκι του φίλου του του Χαλκιόπουλου στη Θεσσαλία. Δεν είναι η πρώτη φορά που γυρίζει την πλάτη στους φίλους του. Όμως ο εξάδελφός του κύριος Κρίτσας τώρα μπορεί να ερμηνεύσει την αινιγματική επιστολή που του έστειλε την παραμονή: «Η ηδονή του έρωτα μόνον με την ηδονή του θανάτου αντισταθμίζεται. Γαλήνη».

Τέσσερις ημέρες μετά, στις 12 Απριλίου 1910, ο Βλάσης Γαβριηλίδης καταλήγει στη νεκρολογία που του έχει αφιερώσει στην εφημερίδα *Ακρόπολις*. Είναι Μεγάλη Δευτέρα της χρονιάς εκείνης:

«Διατί απέθανε; Διότι δὲν τὸν ἤθελεν ἡ Γῆ ἢ Ἑλληνικὴ. Δὲν τὸν ἐσῆκωνεν ἡ Κοινωνία ἢ Ἑλληνικὴ. Τὸν ἀπηχθάνετο ἡ Ζωὴ ἢ Ἑλληνικὴ. Τὸν ἐτρεμε ὡς πολὺ ἄγριον χειροῦργον ἡ Φθίσις ἢ Ἑλληνικὴ. Τὸν ἐμίσει τὸν ἐρίγδουπον Ποσειδῶνα ἢ Τελματίτις ἢ Ἑλληνικὴ. Μεταξὺ αὐτοῦ τοῦ Μεγάλου καὶ τῆς συγχρόνου Ἑλληνικῆς Μι-

κρότητος γέφυρα δὲν ἠδύνατο νὰ ζευχθῆ. Καὶ ἐπήδησεν εἰς τὸ καθάριον κῦμα ἀνθοστεφάνωτος ὁ Ἀπόλλων τοῦ Γαλανοῦ, ὁ Ἀπόλλων τῆς Ἀναγεννήσεως».

Διαβάζοντας τον Γαβριηλίδη, εύκολα μπορείς να πλάσεις με τη φαντασία σου ένα ον εξωγήινο που προσγειώθηκε στην ταλαίπωρη Ελλάδα των αρχών του εικοστού αιώνα και, αφού απέτυχε στην αποστολή του, απεχώρησε με την αξιοπρέπεια του τραγικού ήρωα. Όμως ο Περικλής ήταν παιδί αυτής της γης. Έζησε σ' αυτήν την Κοινωνία, σ' αυτήν τη Φθίσι, σ' αυτήν την Τελματίτιδα, σ' αυτήν τη Μικρότητα. Ο Απόλλων ήταν θνητός.

Γιατί το ευνοημένο παιδί της ελληνικής κοινωνίας συγχροούσθηκε μαζί της; Ποια ήταν η ποιότητα του Απόλυτου που τον είχε συνεπάρει;

Η ιστορία του εικοστού αιώνα είναι γεμάτη από ιερούργους του Απόλυτου, ως επί το πλείστον κοινωνικούς αναμορφωτές που θέλουν να διορθώσουν την ανθρώπινη φύση, να τη μετατρέψουν σε εργαλείο της Ιστορίας. Ποιος όμως αυτοκτόνησε συνεπαρμένος απ' την αίσθηση του τοπίου; Ποιος αυτοκτόνησε επειδή η ζωή του δεν άντεχε να σηκώσει την ένταση του μεσημεριανού ήλιου σε ένα τοπίο γυμνό από πρασινάδα; Ποιος αυτοκτόνησε επειδή λάτρεψε τα ξερόχορτα και τις κολόνες;

Χρειάζονταν έναν αυτόχειρα για να πιστοποιήσει την

ευγένεια των ιδανικών τους. Προσφέρθηκε ο Περικλής. Αυτοκτόνησε στον βωμό της απελπισίας που τον έστησε ο ενθουσιασμός του. Δεν άντεχε αυτό που έβλεπαν τα μάτια του. Ο απόλυτος θαυμασμός απ' την απόλυτη απελπισία απέχει όσο η ζωή από τον θάνατο. Τίποτε, υπόθεση στιγμής.

Η Ελλάδα έψαχνε τον εαυτό της. Ένα κομμάτι της το βρήκε στην αυτοκτονία του Περικλή Γιαννόπουλου.

Ποια ήταν η ευγένεια των ιδανικών τους; Και πώς μπόρεσε να τα εκφράσει ο Περικλής Γιαννόπουλος με την αυτοκτονία του στα νερά της Σαλαμίνας;

Ο Περικλής Γιαννόπουλος μαζί με τον Ιωάννη Συκουτρή είναι οι δύο διασημότεροι αυτόχειρες του ελληνικού εικοστού αιώνα. Αυτοκτόνησε στον Σκαρμαγκαά, έφιππος. Πυροβόλησε τον κρόταφό του αφήνοντας το άλογό του να επιστρέψει στην ακτή. Ήταν Απρίλιος του 1910. Δανδής των Αθηνών, δεν άφησε παρά μόνο μερικές σελίδες, γραμμένες στα ελληνικά του, που με την παραληρηματικότητά τους αναδεικνύουν τη δύναμη της γλώσσας μας. Τα κείμενά του προγραμμάτισαν την αισθητική της ελληνικής δημιουργίας από τη Γενιά του Τριάντα ως τον Ελύτη. Επηρέασαν ποιητές όπως ο Σικελιανός και όλη τη ζωγραφική που ακολούθησε.

Η αγάπη του Γιαννόπουλου για το ελληνικό τοπίο είναι δεμένη με τον έρωτά του για τη ζωγράφο Σοφία Λασκαρίδη. Τη συνάντησε τυχαία σ' έναν δρόμο της Καλλιθέας, όμως έγινε η μοίρα του. Η ερωτική τους σχέση είναι η καρδιά του αφηγήματος.

Παρεξηγημένος, παραμελημένος, σήμερα ο Γιαννόπουλος είναι βορά ενός ελληνοκεντρικού εθνικισμού. Ο συγγραφέας προσπαθεί να τον δικαιώσει. Ο ελληνοκεντισμός του είναι η απολογία μιας Ελλάδας που μέσα από την ταυτότητά της φιλοδοξούσε να πρωταγωνιστήσει στην Ευρώπη, άρα στον κόσμο, του καιρού του. Στράφηκε στο τοπίο όπως ο Πικάσο στράφηκε στις αφρικανικές μάσκες.

ISBN:978-618-03-2973-5

9 786180 329735

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΞ 82973

metaixmio.gr

